

Кафедра прав людини, міжнародного та європейського права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правничі системи сучасності

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Київ – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «**Правничі системи сучасності**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **29 Міжнародні відносини** спеціальності **293 Міжнародне право** освітньої програми **Міжнародне право**.

Розробник: Форостюк О. Д. доцент, кандидат юридичних наук, доцент кафедри прав людини, міжнародного та європейського права.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні *кафедри прав людини, міжнародного та європейського права* протокол № 1 від 28 серпня 2020 року

Завідувач кафедри Гончаренко Сергій Владленович, кандидат юридичних наук, професор

Схвалено Науково-методичною радою Академії адвокатури України

Голова НМР професор Гончаренко С.В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом
	Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:
Загальна кількість годин - 90	1
Кількість модулів - 1	Семестр:
<i>для денної форми навчання:</i>	2
Аудиторних* – 30	Лекції:
самостійної роботи студента - 60	20
Вид підсумкового контролю: залік	Практичні (семінарські):
	10
Форма контролю:	
поточний, модульний, підсумковий семестровий	
	Самостійна робота:
	60

* В умовах карантину аудиторні заняття та усна форма контролю здійснюються із застосуванням технології відеоконференцзв'язку на платформі *Google Workspace for Education* із забезпеченням надійної автентифікації студентів.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни *«Правничі системи сучасності»* є опанування методології дослідження правових систем у світі; формування у студентів–правників наукового світогляду, комплектного уявлення про сучасні правові системи, національні правові системи, а також правові системи міжнародних організацій, їхні особливості, джерела, суб'єктів; проведення аналізу національних, зарубіжних і міжнародно-правових актів.

Вивчення дисципліни підвищує світогляд слухачів, сприяє правильній орієнтації при вирішенні проблем державної і юридичної практики, допомагає підготувати фахівців–правників, спроможних забезпечити повноцінну інтеграцію України у світове співтовариство.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння професійної діяльності. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації, в тому числі «великих даних» (big data), з різних джерел із дотриманням етичних та правових норм у поєднанні з навичками використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність працювати як автономно, так і у команді. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально відповідально та свідомо. Цінування та повага різноманітності і мультикультурності, здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми. Здатність діяти у навчальних і професійних ситуаціях відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, а також оцінювати поведінку інших із цих позицій.
-------------------------	--

Фахові компетентності	Здатність використовувати базові методи дослідження права при виконанні професійних задач, встановлювати історичний контекст норм і режимів, формулювати юридичні питання в абстрактно-теоретичному рівні.
-----------------------	--

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «*Правничі системи сучасності*», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Орієнтуватися в основних засадах сутності, походження та цивілізаційного призначення права; розуміти базові теоретико-правові підходи, на основі яких здійснюється тлумачення та застосування норм і принципів права, та визначати тенденції його розвитку.	ПРН-2
Демонструвати концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень порівняльного законодавства, виявляти в правових процесах різних держав тенденції та закономірності, формулювати їх та визначати пов'язані з ними майбутні можливості й ризики.	ПРН-10
Дискутувати з юридичних питань на високому рівні, бути коректним до представників іншої точки зору, виявляти сильні та слабкі сторони чужої аргументації.	ПРН-12
Демонструвати навички письмової та усної комунікації, фахово використовувати юридичну термінологію	ПРН-16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Правничі системи сучасності»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Уміння оцінювати значення загальнотеоретичних понять і категорій теорії держави і права, основних засадах сутності, походження та цивілізаційного призначення права, базових теоретико-правових підходів; здійснювати тлумачення та застосування норм і принципів права, визначати тенденції його розвитку.	ПРН-2
Вміння аналізувати і застосовувати на практиці концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень порівняльного законодавства, виявляти в правових процесах різних держав тенденції та закономірності, формулювати їх та визначати пов'язані з ними майбутні можливості й ризики.	ПРН-10

Вміння аналізувати, синтезувати, оцінювати значення юридичних явищ, дискутувати з юридичних питань на високому рівні, бути коректним до представників іншої точки зору, виявляти сильні та слабкі сторони чужої аргументації.	ПРН-12
Вміння застосовувати навички комунікації, фахово використовувати юридичну термінологію для вирішення завдань подальшого навчання за освітньою програмою та професійної діяльності	ПРН-16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: виступи на семінарах, участь у дебатах з важливих й актуальних тем, написання модульної контрольної роботи.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: заслуховування виступів у ході проведення семінарських (практичних) занять; опитування у ході проведення лекційних занять.

Форма модульного контролю: письмова.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота (залік)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
3	13	3	3	13	13	13	13	3	3		

T1, T2 ... T10 – теми модулів.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
практичні (семінарські) заняття	5	50
самостійна робота	6	30
модульна контрольна робота	1	20
Разом		100

Критерії оцінювання самостійної роботи

Упродовж семестру, в якому вивчається дисципліна, слухачі виконують самостійну роботу. Перші 5 завдань оцінюються по 2 бали, шосте – 20 балів. Загальна кількість балів не може перевищувати 30 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

100- бальна шкала (екзамен/залік)	Оцінка ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетент- ності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90- 100/ 50-65	A	відмінно	Студент показав всебічні, системні та глибокі знання, передбачені програмою, а також: - засвоїв основну та додаткову літературу, що була рекомендована програмою; - виявив надзвичайні творчі здібності щодо розуміння, а також логічного, чіткого та стислого трактування навчального матеріалу; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни; - оволодів умінням правильно використовувати отримані знання при розв'язанні практичних завдань	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89/ 42-49	B	Дуже добре	Студент виявив системні та дуже добрі знання навчального матеріалу. Він продемонстрував уміння виконувати практичні завдання, передбачені програмою, а також: - засвоїв літературу, рекомендовану програмою; - засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та їхнє значення для подальшої професійної діяльності; - при відповідях та у процесі вирішення практичних завдань допускаються несуттєві неточності	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
74-81/ 39-41	C	добре	Студент виявив загалом добрі знання навчального матеріалу, а також: - засвоїв основну літературу,	достатній	добре	зараховано

			передбачену програмою; - продемонстрував системний характер знань з дисципліни; - має здатність до самостійного використання знань та їхнього поповнення у процесі наступної роботи та професійної діяльності; - при відповідях та у процесі вирішення практичних завдань допускається декількох помилок, які самостійно виправляє			
64-73/ 34-38	D	задовільно	Студент продемонстрував: - знання основного навчального матеріалу, в обсязі, достатньому для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; - зміг виконати більшість теоретичних та практичних завдань, передбачених програмою; - ознайомився з основною літературою, що передбачена програмою дисципліни; - при відповідях та у процесі вирішення практичних завдань припускається значної кількості помилок, але має змогу виправити їх самостійно	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63/ 30-33	E	достатньо	Студент засвоїв навчальний матеріал у мінімальному обсязі, якого достатньо для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності, а також: - виконав завдання передбачені програмою; - ознайомився з основною літературою, передбаченою програмою; - втім припускається значної кількості помилок під час відповіді на питання та у процесі вирішення практичних завдань, які він зміг виправити лише під керівництвом та за допомогою викладача		задовільно	зараховано

35-59/ 20-29	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Студент має значні прогалини у знаннях основного навчального матеріалу, припускається принципових помилок під час виконання передбачених програмою завдань, але він може самостійно доопрацювати програмний матеріал та підготуватися до перескладання екзамену	Низький (рецептив но- продуктив ний)	незад о- вільно	не зара- ховано
1-34/ 0-19	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Студент не володіє значною частиною навчального матеріалу, припускається принципових помилوک під час виконання більшості передбачених програмою завдань, не може самостійно засвоїти програмний матеріал, тому необхідне повторне вивчення відповідної дисципліни	відсутній	незад о- вільно	

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекційні заняття, практичні заняття, пояснювально-ілюстративний, проблемно-пошуковий (метод проблемного викладу), розбір конкретних ситуацій, презентації-виступи, семінари-дискусії, консультації, мозковий штурм, самонавчання.

7. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Загальна характеристика основних правових систем сучасності

Поняття і структура правової системи. Поняття «правова сім'я». Критерії класифікації правових систем

Тема 2. Континентальна (романо-германська) правова сім'я

Особливості романо-германської правової сім'ї. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом. Вплив канонічного права на формування романо-германського права. Поділ романо-германського права на публічне і приватне право

Тема 3. Джерела права континентальної правової сім'ї

Норми права в романо-германській сім'ї. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види. Нормативно-правові акти в романо-германській сім'ї. Закон як джерело права в романо-германській сім'ї. Загальні принципи в романо-германській правовій сім'ї. Доктрина в романо-германській правовій сім'ї. Звичай у системі джерел романо-германського права. Судова практика в романо-германській правовій сім'ї

Тема 4. Сучасна правова система України

Основні юридичні ознаки сучасної правової системи України. Ідентифікація правової системи України з романо-германським типом правової системи

Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї. Особливості англо-американської правової сім'ї. Основні етапи розвитку англійської правової системи. Виникнення та реформування загального права. Загальне право: поняття та особливості. Право справедливості і його співвідношення з загальним правом

Тема 5. Джерела права англо-американської правової сім'ї

Поняття та види джерел права в англо-американській сім'ї. Прецедент як джерело права в англо-американській сім'ї. Закон як джерело права в англо-американській сім'ї. Делеговане законодавство в англо-американській правовій сім'ї. Звичай в англо-американській правовій сім'ї. Інші джерела англо-американського права

Тема 6. Правова система США

Формування правової системи США

Сучасна правова система США

Тема 7. Змішаний тип правової системи.

Північноєвропейське (скандинавське) право. Виникнення, розвиток та регіони поширення скандинавського права. Рецепція у ньому ознак континентального та загального права. Співвідношення правової доктрини, системи та зовнішніх форм права. Особливості юридичної професії у скандинавських правових системах. Інтеграційні процеси та уніфікація права як тенденції розвитку північноєвропейського права. Його вплив на правові системи Прибалтики. Латиноамериканське право. Умови виникнення, формування, розвитку та основні ознаки латиноамериканського права. Рецепція у ньому ознак загального та континентального права. Принципи, система та зовнішні форми (джерела) права. Особливості правотворчої та правозастосовчої діяльності у правових системах Латинської Америки. Тенденції їх регіонального розвитку

Тема 8. Релігійні правові системи

Загальна характеристика правових систем релігійного типу.

Мусульманське (ісламське) право. Загальна характеристика мусульманського права. Джерела мусульманського права. Право сучасних мусульманських держав

Індуське право. Загальна характеристика індуського права. Джерела індуського права. Сучасне право Індії

Іудейське (єврейське) право. Загальна характеристика іудейського права. Джерела іудейського права. Сучасне право Ізраїлю. Канонічне право. Загальна характеристика канонічного права. Джерела канонічного права. Застосування канонічного права в сучасному світі

Тема 9. Традиційні правові системи. Загальна характеристика правових систем традиційного типу

Правові системи країн Далекого Сходу. Правова система Китаю. Правова система Японії.

Правові системи держав Африки

Тема 10. Міждержавні правові системи

Поняття міждержавної правової системи

Основні ознаки та особливості правової системи Ради Європи.

Основні ознаки та особливості правової системи Європейського Союзу

7.2. Структура навчальної дисципліни

№	Назва тем	Всього о годин	З них:		
			Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1.	Загальна характеристика основних правових систем сучасності	8	2		6
2.	Континентальна (романо-германська) правова сім'я	10	2	2	6
3.	Джерела права континентальної правової сім'ї	8	2		6
4.	Сучасна правова система України	8	2		6
5.	Джерела права англо-американської правової сім'ї	10	2	2	6
6.	Правова система США	10	2	2	6
7.	Змішаний тип правової системи.	8	2	2	6
8.	Релігійні правові системи	10	2	2	6
9.	Традиційні правові системи. Загальна характеристика правових систем традиційного типу	8	2		6
10.	Міждержавні правові системи	10	2		6
	<i>Усього годин</i>	<i>90</i>	<i>20</i>	<i>10</i>	<i>60</i>

7.3. Тематика семінарських завдань

Семінар № 1. Континентальна (романо-германська) правова сім'я

1. Особливості романо-германської правової сім'ї
2. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї
3. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права
4. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом
5. Вплив канонічного права на формування романо-германського права
6. Поділ романо-германського права на публічне і приватне право

Семінар № 2. Джерела права англо-американської правової сім'ї

1. Поняття та види джерел права в англо-американській сім'ї
2. Прецедент як джерело права в англо-американській сім'ї
3. Закон як джерело права в англо-американській сім'ї
4. Делеговане законодавство в англо-американській правовій сім'ї
5. Звичай в англо-американській правовій сім'ї
6. Інші джерела англо-американського права

Семінар № 3. Правова система США

1. Формування правової системи США
2. Сучасна правова система США

Семінар № 4. Змішаний тип правової системи.

1. Північноєвропейське (скандинавське) право
 - 1.1. Виникнення, розвиток та регіони поширення скандинавського права. Рецепція у ньому ознак континентального та загального права
 - 1.2. Співвідношення правової доктрини, системи та зовнішніх форм права. Особливості юридичної професії у скандинавських правових системах
 - 1.3. Інтеграційні процеси та уніфікація права як тенденції розвитку північноєвропейського права. Його вплив на правові системи Прибалтики
2. Латиноамериканське право.
 - 2.1. Умови виникнення, формування, розвитку та основні ознаки латиноамериканського права. Рецепція у ньому ознак загального та континентального права
 - 2.2. Принципи, система та зовнішні форми (джерела) права. Особливості правотворчої та правозастосовчої діяльності у правових системах Латинської Америки. Тенденції їх регіонального розвитку

Семінар № 5. Релігійні правові системи

1. Загальна характеристика правових систем релігійного типу
2. Мусульманське (ісламське) право
 - 2.1. Загальна характеристика мусульманського права
 - 2.2. Джерела мусульманського права
 - 2.3. Право сучасних мусульманських держав
3. Індуське право

- 3.1. Загальна характеристика індуського права
- 3.2. Джерела індуського права
- 3.3. Сучасне право Індії
- 4. Іудейське (єврейське) право
 - 4.1. Загальна характеристика іудейського права
 - 4.2. Джерела іудейського права
 - 4.3. Сучасне право Ізраїлю
- 5. Канонічне право
 - 5.1. Загальна характеристика канонічного права
 - 5.2. Джерела канонічного права
 - 5.3. Застосування канонічного права в сучасному світі

7.4. Самостійна робота

Вивчення навчального курсу «Правничі системи сучасності» складається з активної участі слухачів на лекціях, практичних заняттях, а також їх самостійної та індивідуальної роботи.

Метою самостійної роботи слухачів є засвоєння системи знань, набуття вмінь і навичок для наступного застосування їх у практичній діяльності. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у вільний від навчальних занять час.

I. Теоретичні завдання

1. Загальна характеристика основних правових систем сучасності

1. Поняття і структура правової системи
2. Поняття «правова сім'я»
3. Критерії класифікації правових систем

2. Джерела права континентальної правової сім'ї

1. Норми права в романо-германській сім'ї
2. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види
3. Нормативно-правові акти в романо-германській сім'ї
4. Закон як джерело права в романо-германській сім'ї
5. Загальні принципи в романо-германській правовій сім'ї
6. Доктрина в романо-германській правовій сім'ї
7. Звичай у системі джерел романо-германського права
8. Судова практика в романо-германській правовій сім'ї

3. Сучасна правова система України

1. Основні юридичні ознаки сучасної правової системи України
2. Ідентифікація правової системи України з романо-германським типом правової системи

Загальна характеристика англо-американської правової сім'ї

1. Особливості англо-американської правової сім'ї
2. Основні етапи розвитку англійської правової системи
3. Виникнення та реформування загального права
4. Загальне право: поняття та особливості
5. Право справедливості і його співвідношення з загальним правом

4. Традиційні правові системи. Загальна характеристика правових систем традиційного типу

1. Правові системи країн Далекого Сходу
 - 1.1. Правова система Китаю
 - 1.2. Правова система Японії
2. Правові системи держав Африки

5. Міждержавні правові системи

1. Поняття міждержавної правової системи
2. Основні ознаки та особливості правової системи Ради Європи.
3. Основні ознаки та особливості правової системи Європейського Союзу

II. Практичні завдання

Дайте відповідь на питання. Щоб знайти правильну відповідь, необхідно ознайомитись із найгучнішими справами Верховного Суду США, що як вважається, змінили життя США (див. нижче).

1. В якій справі розглядалась справа про відмову жінці у праці лише на підставі наявності у неї дітей дошкільного віку? Прокоментуйте справу

2. Під час затримання підозрюваного поліцейські мають роз'яснити йому його права («Ви маєте право зберігати мовчання...»). Чому це правило названо за ім'ям викрадача і гвалтівника? Чи може бути підставою для звільнення підозрюваного, якщо поліція не дотрималась цього правила? Наведіть приклад Міранди.

3. Верховний Суд неодноразово підтримував доктрину «окремі, але рівні» про сегрегацію чорних американців. Чи змінилась думка суддів у справі Браун проти ради освіти?

4. У штаті Луїзіани заборонялось чорним перебувати у вагоні разом із білими. Чи порушувало це правило 14-ту поправку до Конституції США (https://uk.wikipedia.org/wiki/Чотирнадцята_поправка_до_Конституції_США)? Яке рішення у цій справі ухвалив Верховний Суд?

5. На якій підставі керівника Ку-клукс-клану, який закликав до вчинення насильства над «неграми і євреями», звільнили від покарання?

6. У якій справі було ухвалено рішення про те, що «адвокати в кримінальних судах - це необхідність, а не розкіш». У чому суть цієї справи?

7. Чим завершилась справа проти заборони абортів у Техасі?

8. Чому справа Мапп проти Огайо призвела до встановлення суворих обмежень щодо отримання поліцією доказів?

9. У якій справі засуджений до смертної кари подав позов на адвоката через його неефективний захист. Чому, на Вашу думку, рішення суду у цій справі позбавило право підсудних сподіватися на ефективну допомогу?

10. Яке рішення ухвалив Верховний Суд у справі Ловінг проти Вірджинії? Прокоментуйте.

11. У штаті Вірджинія ухвалили «Євгенічний акт» (євгеніка: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Євгеніка>, акт: https://en.wikipedia.org/wiki/Virginia_Sterilization_Act_of_1924), згідно з яким дозволялось стерилізувати розумово відсталих людей. Ознайомтесь і прокоментуйте справу Бак проти Белла.

Справи Верховного Суду США

1. Плессі проти Фергюсона (1896)

Джерела: <https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/163/537>
<https://www.britannica.com/event/Plessy-v-Ferguson-1896>

2. *Бак проти Белла (1927)*

<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/274/200/>
<https://teachingamericanhistory.org/library/document/buck-v-bell/>
<https://www.youtube.com/watch?v=FLM8dkIsHS0>

3. *Браун проти ради освіти (1954)*

<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/347/483/>

4. *Манн проти Огайо (1961)*

<https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/367/643>
<https://kansaspess.ku.edu/978-0-7006-1441-7.html>

5. *Геденон проти Уейнрайта (1963)*

<https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/372/335>
<https://www.justice.gov/archives/atj/legacy-gideon-v-wainwright>

6. *Міранда проти Арізони (1966)*

https://www.thirteen.org/wnet/supremecourt/rights/landmark_miranda.html
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/384/436/>
<https://www.oyez.org/cases/1965/759>
<https://www.journals.uchicago.edu/doi/abs/10.1086/652221?journalCode=cj&>

7. *Ловінг проти Вірджинії (1967)*

<https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/388/1%26amp>
<https://www.history.com/topics/civil-rights-movement/loving-v-virginia>

8. *Бранденбург проти Огайо (1969)*

<https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/395/444%26amp>
<http://www.casebriefsummary.com/brandenburg-v-ohio/>

9. *Філіпс проти Мартина Маріетти Corp. (1971)*

<https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/400/542>
<https://www.theatlantic.com/business/archive/2015/12/when-a-chief-justice-declared-that-women-make-better-secretaries/419604/>
<https://www.theatlantic.com/business/archive/2015/12/when-a-chief-justice-declared-that-women-make-better-secretaries/419604/>

10. *Роу проти Вейд (1973)*

<https://www.businessinsider.com/abortion-access-in-america-maps-charts-if-roe-falls-2018-8>
<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/410/113/>

11. *Стрікланд проти Вашингтона (1984)*

<https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/466/668.html>

http://www1.law.umkc.edu/suni/wrongful_convictions/Strickland.htm
<https://www.theatlantic.com/national/archive/2013/03/how-americans-lost-the-right-to-counsel-50-years-after-gideon/273433/>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бойко І. С. Порівняльне правознавство: навч. посіб. / І. С. Бойко, Б. В. Бабін. – 2-ге вид., випр. та допов. – О. : Фенікс, 2011. – 152 с.
2. Верховенство права як принцип правової системи: проблеми теорії / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юрид. думка, 2008. – Кн. 1. – 344 с.
3. Порівняльне правознавство : хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів : навч. посіб. / уклад.: О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов. – Х. : Право, 2016. – 1024 с.
4. Порівняльне правознавство: підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін.; за заг. ред. О. В. Петришина. – Х.: Право, 2012. – 272 с. (<http://194.44.152.155/elib/local/r233.pdf>)
5. Луць Л. А. Типологізація сучасних правових систем світу : відкриті лекції Другого міжнар. наук. семінару «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» / Л. А. Луць. – К. ; Х. ; Сімф. : Логос, 2007. – 23 с.
6. Правові системи сучасності : навч. посіб. / за ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : Юрид. думка, 2012. – 492 с.

Додаткова література

1. Батлер У. Е. Місце пострадянських правових систем на правовій карті світу: відкриті лекції Четвертого міжнар. наук. семінару «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» / У. Е. Батлер. – К. : Логос, 2009. – 20 с.
2. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред.: М. В. Цвік, О. В. Петришин. – Х. : Право, 2010. – 584 с.
3. Крестовська Н. М. Теорія держави і права: елементарний курс / Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвєєва. – 3-тє вид. – Х. : Одиссей, 2012. – 432 с.
4. Оніщенко Н. М. Правова система і держава в Україні / Н. М. Оніщенко. – К. : Ін-т держави і права НАН України, 2002. – 132 с.
5. Правова система України в умовах сучасних національних та міжнародних тенденцій розбудови державності : монографія / за заг. ред. Ю. Л. Бошицького. – К. : Кондор, 2012. – 616 с.
6. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / за заг. ред.: М. В. Цвік, О. В. Петришин. – Х. : Право, 2008. – Т. 1–5.
7. Правова система України: проблеми і тенденції розвитку : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 3 черв. 2010 р.). – Х. : НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування, 2010. – 172 с.
8. Правові системи сучасності. Глобалізація. Демократизм. Розвиток / за заг. ред. В. С. Журавського. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 296 с.
9. Ситар І. М. Правові системи сучасності (західна традиція права) : навч. посіб. / І. М. Ситар. – Л., 2009. – 408 с.
10. Скакун О. Ф. Правова система – держави, суспільства, регіону, світу? (Щодо базових категорій порівняльного правознавства) : відкриті лекції Третього міжнар. наук. семінару «Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку» / О. Ф. Скакун. – К. ; Х. ; Сімф. : Логос, 2008. – 32 с.

11. Скакун О. Ф. Правова система України на правовій карті світу : наук. доп. / О. Ф. Скакун. – Х. : Еспада, 2004. – 96 с.
12. Хаустова М. Г. Національна правова система за умов розбудови правової демократичної державності в Україні : монографія / М. Г. Хаустова. – Х. : Право, 2008. – 160 с.